

Brumov-Bylnice

Kraj: Zlínský

Správní obvod: Valašské Klobouky

Nadmořská výška: 330 m n. m.

Počet obyvatel: 5 386

Adresa URL: www.brumov-bylnice.cz

Okres: Zlín

GPS souřadnice: 49.092365N, 18.022709E

První pís. zmínka: 1255 (769 let)

PSČ: 763 31

Historie obce Brumov-Bylnice

Městečko vzniklo v podhradí stejnojmenného hradu v údolí potoka Brumovky. Původně zeměpanský hrad, který se vypíná nad pravým břehem potoka, byl zbudován ve 13. století. Jeho poloha v blízkosti Vlárského průsmyku zabezpečovala ostrahu východní hranice země s Uhrami. S brumovským hradem souvisí i nejstarší písemná zmínka o Brumově z r. 1255, kdy zde byl purkrabím vlivný velmož Smil z Obřan. V průběhu kolonizace význam hradu vrstl. Od 13. století se Brumov stal důležitým správním a hospodářským centrem rozsáhlého územního obvodu. Osudy městečka byly s brumovským hradem úzce spjaty. Do 16. století byl hrad královským majetkem. Za vlády Vladislava Jagelonského r. 1499 a 1500 získalo městečko trhovářská privilegia, r. 1500 byli Brumovští obdarováni stejným městským právem, jako měli obyvatelé města Uherského Hradiště.

Městečko podléhalo vrchnostenským úřadům brumovského panství, které se od r. 1503 stalo

dědičným vlastnictvím šlechty. V letech 1662-1731 bylo brumovské panství rozděleno na pět dílů.

Později se tři pětiny z nich, které byly v držení Ilešhazyů, spojily, takže v letech 1731-1848 existovala v Brumově tři samostatná panství. Na tři nanejvýš velké díly bylo rozděleno také městečko Brumov.

Před koncem feudalismu náležel největší díl městečka k panství Brumov I (Sina), menší díl

k panství Brumov II (Chorynský) a nejmenší díl k panství Brumov III (Manner).

Nejstarší historický název obce se v pramenech vyskytuje ve spojení se jménem hradního kastelána Zmil purchgravius Brumoensis (1255), další názvy pak ve tvarech de Brumow, de Prawenowe (1256), purchravius Brumonensis (1259), de Brumowe (1261), castrum suum Bronowire (1292), purchrauius de Brunow (1303), z Brumova (1447), na Brumowie (1481), na Brumow (1500), městečko Braumow (1520, 1575), měšťané brumovští (1537), Braumow (1633), Brumaw (1670), Brumow (1681, 1718, 1720, 1751, 1846, 1872), Brumov (1872).

Z hlediska správního vývoje byl Brumov v letech 1850-1949 součástí soudního okresu Valašské Klobouky a politického okresu Uherský Brod (v letech 1855-1868 byly územní obvody politických okresů zrušeny, politickou i soudní správu vykonával smíšený okresní úřad v územním obvodu okresního soudu Valašské Klobouky).

V pramenech se Brumov uvádí jako městečko ve druhé polovině 15. století; v listině Vladislava II. ze dne 6. července 1499 mu byl udělen výroční trh na svatého Václava a týdenní trh každou středu. Dnem 7.

února 1500 je datována královská listina, udělující Brumovu další výroční trh na Jana Křtitele a hradištské městské právo a 6. dubna pak dostal Brumov povolení k užívání pečeti, totiž

„mříží s špicí železnými, která nad branami bývá“.

Brumov se r. 1503, kdy Podmaničtí získali zeměpanský hrad do trvalého užívání, nazývá ojediněle městem, ale Zdeněk Kavka z Říčan se r. 1574 zmiňuje o Brumovu jako městečku.

V následujících letech se v listinách střídavě užívá pojmenování městečko i město, postupem doby se ustálilo označení městečko.

Pro svou polohu poblíž uherské hranice byl Brumov v průběhu 17. a na počátku 18. století často postižen ničivými vpády nepřátelských hord. V letech 1605-1606 poničily městečko bočkovci, r. 1621 ho obsadili Bethlenovi uherští vojáci a vzbouření Valaši. Téměř úplně zničen byl Brumov r. 1663 Tataři a Turky a znovu byl vypleněn r. 1683 Tökölyho povstaleckými vojáky. Podobně se vedlo Brumovu i v období tzv. kuruckých vojen, kdy ho r. 1704 značně zpustošila Rákocziho povstalecká vojska.

Roku 1670 bylo v městečku 63 usedlostí, z nich bylo pět pustých. Ze záznamů lánové komise, která v letech 1669-1679 připravovala podklady pro zdanění poddaných, vyplývá, že hlavní vrstvu mezi selským obyvatelstvem tvořili čtvrt a půllánici; nebylo tu téměř láníků. Mezi nelánovým obyvatelstvem měli značnou převahu zahradníci s poli, kteří si v minulosti ještě vyklučili nezabranou půdu. Více než třetina zahradníků držela až 30 měřic polí. Jednu zahradu koupila vrchnost a učinila z ní hospodu.

V Brumově měli měšťané právo šenkovat čtyřikrát do roka vlastní víno.

Roku 1750 celé městečko vyhořelo, zničena byla především škola, kostel a fara s matrikami a celým farním archivem. Dalšímu požáru r. 1760 pak podlehl brumovský hrad s panským archivem.

Roku 1758 bylo v Brumově 112 domů, palírna, pivovar, bednárna, dvě kovárny, koželužna, tři mlýny, šest řeznických jatek a dvě hospody. Stejný počet číslovaných domů mělo městečko i v r. 1776, mezi nimi 27 náleven vína. Z usedlostí tehdy bylo v Brumově 10 celých gruntů, 16 podsedků a 43 podruhů. Hospodářská půda brumovského katastru měla 384 měřic polí, 12 měřic zahrad, 60 měřic pastvin, luk na dvě spřežení (49 a půl fůry) sena. Větší množství půdy zůstalo nevyužito (117 měřic pustin 228 měřic ladem ležících pozemků). V Brumově byly dva chudobince – panský z r. 1772 (zanikl r. 1835) a farní z r. 1785.

Při velkém požáru r. 1820 vyhořelo v Brumově 86 domů a fara. V této době také pohasínala bývalá sláva brumovského hradu, který po přenesení vrchnostenského sídla do městečka r. 1827 postupně chátral. Jeho stavivo bylo později použito na stavbu bytů pro úředníky velkostatku. Ani v 19. století se městečku nevyhnuly pohromy. V letech 1831 a 1836 tu byla epidemie cholery, v letech 1838-1839 pomřelo na dobytčí mor přes 220 kusů dobytka a r. 1846-1847 utrpěl Brumov velkou neúrodou spojenou s hladomorem a následnou epidemií tyfu. Několik menších požárů postihlo Brumov v letech 1864-1866. Sídlem vrchnostenských úřadů brumovského panství zůstal Brumov do r. 1848. Při reformě r. 1850 byly nové okresní instituce (okresní úřad, okresní soud, celní úřad a finanční stráž) přeneseny do Valašských Klobouk. Roku 1873 žádali Brumovští zemský sněm o zařazení městečka do kategorie měst a vrácení úřadů do Brumova, ale jejich žádost byla zamítnuta. Z Valašských Klobouk se do Brumova r. 1873 vrátila finanční stráž, jejíž předchůdkyně, tzv. „Grenzwache“ byla v Brumově zřízena již r. 1832.

O spolkový život se staraly čtenářský spolek Sušil (zal. r. 1869), spolek vojenských vysloužilců sv. Václava (zal. r. 1871) a sbor dobrovolných hasičů (zal. r. 1876). Rozvoji živnostenského podnikání měla napomoci nedlouhá existence kadeřnicko-krejčovského spolku (zal. r. 1874). Po r. 1894 byly pod hradem založeny rybníky. Charakteristickým hospodářským odvětvím zůstávalo zemědělství. Na zaměstnanosti obyvatel se velkou měrou podílel zejména rozsáhlý brumovský velkostatek s pivovarem. Ve druhé polovině 19. století našlo více lidí uplatnění v živnostech, r. 1880 jich bylo v Brumově napočítáno 148. Občanská záložna byla v Brumově založena r. 1886. Hospodářskému rozvoji městečka a okolí napomohla stavba železnice přes Vlárský průsmyk r. 1888. Nádraží v sousední Bylnici neslo pak

označení Brumov-Bylnice. Stavba dráhy z Bylnice přes Brumov do Vsetína byla zahájena r. 1923 a dokončena r. 1928.

Brumov si i po zániku feudálního zřízení zachoval charakter střediskové obce s rozlehlým katastrem a sídlem velkostatku. Podstatnou část katastru pokrývaly lesy. Roku 1900 bylo v Brumově 2 106 ha hospodářské půdy, z toho 877 ha lesů, 696 ha polí, 385 ha pastvin, 125 ha luk a 23 ha zahrad. Z hospodářských zvířat tu tehdy bylo 581 kusů skotu, 208 kusů bravu, 196 kusů ovcí a 65 koní. Brumov byl známý vyspělým chovem koní a dříve i včel. Při pozemkové reformě ve dvacátých letech 20. století bylo z brumovského velkostatku zabráno celkem 8 575 ha půdy. Zbytkový velkostatek existoval až do r. 1945, po osvobození zanikl.

